

Výprachtické noviny

ZDARMA

únor 2006

ROČNÍK 10
ČÍSLO 2

LIST OBČANŮ VÝPRACHTIC, KOBURKY A VALTEŘIC

Miluji přírodu! Zvlášť když má míry 90-60-90.

ŽÁČEK Jiří, český básník / 1945- /

Zprávy z radnice

ZIMA 2006 TENTOKRÁT NA HORNÍM KONCI

únor 2006

foto: Jan Kaňka

Vážení přátelé,

dovolte nám, abychom Vás pozdravili ke konci zimy, která nám dělala a dělá veliké starosti a popřáli Vám zejména, aby do naší obce již konečně přišlo jaro. S nadcházejícím jarem je nutné, abychom měli představu o tom, jaké akce by měly být v naší vsi v tomto roce realizovány.

Nepřekvapíme Vás určitě sdělením, že budeme pokračovat i nadále ve výstavbě 6 bytových jednotek v lokalitě „Pod Vaníčkem“. Termín dokončení této stavby je stanoven na rok 2007. V letošním roce by měly být proinvestovány cca 2 mil. Kč.

Rekonstrukcí školní kuchyně v roce 2005 přišli naši volejbalisté a další sportovci o šatny a sociální zařízení, které bylo rekonstruováno na sklady. V tomto roce proto počítáme s vybudováním nových šaten, sprch a WC, jako přístavbu k tělocvičně Základní školy Jindřicha Pravečka ve Výprachticích. Věříme, že se nám vynaložená investice ve výši cca 2 mil. Kč vrátí právě ve zvýšené sportovní aktivitě a v dosažených výsledcích u našich sportovců. Finanční prostředky z kapitoly všeobecná pokladní správa MF ČR pomohl získat pan Mgr. Radko Martínek, ministr pro místní rozvoj. Za jeho pomoc mu tímto upřímně děkujeme.

Obec Výprachtice dále hodlá pokračovat v rekonstrukci veřejného osvětlení. V dané souvislosti jsme požádali o dotaci z „programu obnovy vesnice“ ministerstvo pro místní rozvoj. V rámci rekonstrukce veřejného osvětlení by mělo být rekonstruováno osvětlení v části obce Koburk, dále v úseku směrem na pilu a na „Haldě“.

Rekonstrukcí veřejného osvětlení dojde jednak ke snížení spotřeby elektrické energie, jednak pak dojde ke zlepšenému po-

krytí některých míst v obci, kde veřejné osvětlení do současné doby nebylo. Obec má zájem rovněž pomoci při rekonstrukci kostela. Pan farář Kvapil se snaží získat další prostředky na dokončení oprav kostela ještě v tomto roce. Přejeme mu, aby jeho úsilí bylo úspěšné.

Máme určitý nedobry pocit ze stavu naší hospůdky. Na jedné straně se jedná o stav stavebně technický, na druhé straně jde o stav personální. Současný nájemce hospody pan David Doleček podal výpověď a zastupitelstvo obce musí hledat nového nájemce. Doufáme, že budeme mít štěstí na nájemce, který konečně vzkřísí slávu našeho „českého“ pohostinství ve Výprachticích. Řada pamětníků vzpomíná s láskou na dobu, kdy v naší hospůdce stál za výčepním pultem hostinský pan František Jandejsek, v jehož šlépějích šel určitou dobu úspěšně v hospodě „U mostu“ i jeho syn Mírek. Pohostinství, zejména v hospodě „U mostu“, zažilo od té doby světlé chvílky v podobě fungování některých dalších hospodských. To se však netýkalo hospody „U Jana“.

Pamětníci si určitě vzpomenou, že za pana Jandejška hospoda, zejména v pátek, byla nabitá k prasknutí a každá akce obce byla diskutována přísným shromážděním přítomných místních hostů, ze kterých se s přičiněním předsedy MNV pana Jindřicha Stejskala, zejména v pozdních nočních hodinách, rekrutovali brigádníci na různé akce.

Současnou realitou je to, že další hospodský odchází. Pardubický kraj nám ústy svého radního pana Ing. Petra Šilara přitom přislíbil pomoc při obnově fasády hospody. Za finanční dotaci Pardubického kraje hodláme pořídit nejen fasádu na části hospody, ale také nová okna (akce se obejde zřejmě již bez asistence dobrovolných brigádníků). Věříme, že se nám na rekonstrukci hospody podaří získat další prostředky, za které bychom hodlali vyřešit zázemí pro kuchyň a částečně i suterén. Bude zřejmě nutné zateplit strop v hospodě a do hospody vrátit kamna jako doplňkový způsob vytápění. Hospoda nám rovněž připadá málo útulná. Jakékoliv Vaše nápady na zlepšení prostředí v obci rádi uvítáme. Děkujeme závěrem rovněž panu radnímu Ing. Petru Šilarovi, který na naši vesnici rovněž nezapomíná. Přejeme rovněž brzké uzdravení hejtmanovi Pardubického kraje panu Ing. Michalu Rabasovi.

Obec připravuje pro tento rok další akce, o kterých Vás budeme včas informovat na stránkách Výprachtických novin. Na závěr nám dovolte, abychom poděkovali našemu „čestnému občanovi“ panu Ing. Jiřímu Olivovi, který naší obci poskytuje celou řadu výhod, jako např. odklad zaplacení faktur, finanční příspěvky sportovcům, hasičům a dalším. Věříme, že nám zachová přízeň a příslušnost k naší obci, které si vážíme.

S pozdravem

Zastupitelstvo obce

Zprávy z radnice**ZASTUPITELSTVO OBCE VÝPRACTICE ZASEDALO DNE 14. ÚNORA 2006****Z jednání zastupitelstva vyjímáme:**

- ✧ **ZO schvaluje** hospodaření obce a závěrečný účet obce za rok 2005.
- ✧ **ZO schvaluje** rozpočet obce na rok 2006.
- ✧ **ZO schvaluje** spisový a skartační řád Obecního úřadu.
- ✧ **ZO schvaluje** poskytnutí daru pro SDH Výprachtice na financování akcí dětí.
- ✧ **ZO schvaluje** převedení hospodářského výsledku MŠ Výprachtice v částce 32.777,32 Kč do rezervního fondu s tím, že tento fond bude sloužit v roce 2006 na nákup hraček.
- ✧ **ZO schvaluje** záměr pronájmu nebytových prostor v budově čp. 216 (kulturní dům) a nebytových prostor v budově čp. 175 v katastrálním území Výprachtice.
- ✧ **ZO bere na vědomí** výpověď z nájmu kulturního domu čp. 216, podanou panem Davidem Dolečkem, dosavadním nájemcem a dále dohodu o ukončení nájmu nebytových prostor v čp. 175, užívaných na masáže a pedikúru, podanou paní Marií Markovou.
Uvedené nebytové prostory budou pronajaty za stejných podmínek, za jakých je užíval předchozí nájemce.
Nový nájemce musí splňovat následující předpoklady: beztrestnost, vyučen v oboru číšník-kuchař, kosmetička-masérka, případně odpovědný zástupce, živnostenský list a dobré reference z předchozího pracoviště.
V případě, že se přihlásí více uchazečů provede výběr nových nájemců komise ve složení:
Luboš Merta, Marcela Pfitznerová a Libor Chaloupek.
- ✧ **ZO schvaluje** prominutí těchto pohledávek:
3.422,- Kč MUDr. Zuzaně Jedličkové - nedoplatek nákladů za vytápění zubní ordinace v budově čp. 3
1.707,- Kč Marii Markové - nedoplatek nákladů za vytápění nebytových prostor v budově čp. 175 (masáže, pedikúra).
- ✧ **ZO ruší své usnesení** č. 185 ze dne 14. 12. 2005, důvodem je odmítnutí přidělení bytu vybraným nájemcem.
- ✧ **ZO souhlasí**, aby byt č. 4 v 2. NP čp. 287 byl pronajat paní Ivaně Vernerové a panu Antoniovi Tosto s jedním dítětem a byt číslo 1 v přízemí domu čp. 287 byl pronajat manželům Klementovým s jedním dítětem.
- ✧ **ZO schvaluje** poskytnutí daru ve výši 1.000,- Kč rodičům dětí, které dojíždějí do ZŠ Výprachtice z obcí Čenkovice a Heřmanice a dále rodičům dítěte, které v roce 2006 nastoupí do první třídy ZŠ Jindřicha Pravečka Výprachtice.
- ✧ **ZO schvaluje** záměr převodu (prodeje) pozemku parcelní č. 322/12 v katastrálním území a obci Výprachtice k výstavbě rodinného domku.
- ✧ **ZO zamítlo** projekt na stavbu větrné elektrárny ve Valteřicích.
- ✧ **ZO uděluje** v souladu s ust. § 23 odst. 3, zák. č. 561/200 Sb., výjimku ze stanoveného počtu žáků na třídu a to o 4 žáky méně, než je stanoveno tímto zákonem. **ZO se** současně **zavazuje** hradit zvýšené výdaje na vzdělávací činnost Základní školy Jindřicha Pravečka Výprachtice.
- ✧ **ZO pověřuje** starostu obce, aby požádal Pardubický kraj o grant určený na pomoc hasičům a to až do výše 100 tis. Kč s tím, že 30 % nákladů uhradí obec Výprachtice.
- ✧ **ZO souhlasí** s vytvořením celkem 5 veřejně prospěšných míst za předpokladu získání dotace z Úřadu práce v Ústí nad Orlicí.
- ✧ **ZO vzalo na vědomí** oznámení o obsazení místa úředníka v souvislosti s potřebou řešit agendu, kterou v současné době zajišťuje paní Jana Skalická. Postup při získání pracovníka na vedení této agendy bude realizován v souladu se zák. č. 312/2002 Sb., o úřednících územněsprávních celků.
- ✧ **ZO souhlasí** se stavbou provozovny kovovýroby včetně odpadní jímky, venkovní kanalizace, přípojky NN, terénních úprav a zpevněných ploch na pozemkových parcelách č. 1875 a 1876 v katastrálním území Výprachtice - stavebník pan Jindřich Beran ml., bytem Výprachtice čp. 275.

**Obec Výprachtice v souladu se zák. číslo 312/2002 Sb., v platném znění,
vyhlašuje veřejnou výzvu k podání přihlášky z řad zájemců o místo úředníka.**

Předpoklady pro práci úředníka jsou: *státní občanství ČR*
bezúhonnost
splňuje kvalifikační předpoklady (ÚSO s maturitou)

Zájemce předloží na podatelnu obce Výprachtice ve lhůtě do 31. 3. 2006 písemnou žádost, která musí obsahovat:

jméno, příjmení, titul
místo a datum narození
státní příslušnost
číslo OP
datum a podpis

Přílohou bude strukturovaný životopis a doklad o vzdělání, případně údaje o dosavadní praxi uchazeče.

Zprávy z radnice

HOSPODAŘENÍ OBCE VÝPRACHTICE ZA ROK 2005 A ROZPOČET NA ROK 2006

PŘÍJMY	UPRAVENÝ ROZPOČET 2005	PLNĚNÍ K 31. 12. 2005	ROZPOČET 2006
daňové příjmy	6,813.000	7,258.500	6,908.100
nedaňové příjmy	444.240	446.980	307.000
kapitálové příjmy	0	0	0
přijaté dotace	12,759.380	12,759.380	3,489.900
PŘÍJMY CELKEM	20,016.820	20,464.860	10,705.000
běžné výdaje	7,129.820	6,881.300	5,957.400
kapitálové výdaje	16,113.000	16,119.150	4,435.000
VÝDAJE CELKEM	23,242.820	23,000.450	10,392.400
VÝDAJE PO JEDNOTLIVÝCH POLOŽKÁCH			
lesy	101.260	96.240	98.000
silnice	118.000	78.740	85.000
parkoviště	17.000	17.000	0
pitná voda	7.000	6.520	0
kanalizace, ČOV	2,553.000	2,559.570	700.000
mateřská škola	241.000	241.000	200.000
základní škola	5,247.890	5,247.810	971.000
knihovny	80.700	77.260	24.000
záležitosti kultury	41.000	36.690	42.000
obnova kulturních památek	0	430	0
dotace církvím	30.000	30.000	0
sdělovací prostředky	113.000	99.050	73.000
SPOZ	25.400	22.110	30.000
hřiště u MŠ, ZŠ	83.300	79.620	5.000
dotace TJ Sokol	11.000	11.300	125.000
dotace SDH (mládež)	7.000	6.500	5.000
zájmová činnost	1.000	890	0
ambulantní péče	13.000	11.090	13.000
bytové hospodářství	8,674.000	8,640.070	2,183.000
nebytové hospodářství	708.700	709.010	1,151.000
veřejné osvětlení	84.740	79.600	436.000
transfer DSO Buková hora	19.000	18.700	19.000
územní plán	8.000	8.000	0
komunální služby	321.600	320.090	278.000
sběr a svoz komunálního odpadu	515.000	483.250	500.000
veřejná zeleň, VPP	718.540	717.510	130.000
klub důchodců	17.000	16.690	15.000
požární ochrana	222.840	198.880	145.000
místní zastupitelstvo	893.000	893.180	958.000
místní správa	1,982.000	1,906.060	1,977.000
služby peněžních ústavů	109.850	109.920	100.000
pojistné budov	58.000	57.090	60.000
daň z právnických osob v obci	220.000	220.580	69.400
CELKEM	23,242.820	23,000.450	10,392.400
přijaté úvěry - kontokorentní	584.000	584.310	0
splátka kontokorentního úvěru	0	0	584.000
přijaté úvěry dlouhodobé	2,848.000	2,846.340	703.000
splátka dlouhodobého úvěru	206.000	205.200	431.600

OBECNÍ ÚŘAD OZNAMUJE

INFO ROČENKA 2006 - rodinný kalendář Lanškrounska

je zdarma k odebrání na Obecním úradě

Informace, zprávy, sdělení
ŽÁDOST O SPOLUPRÁCI

Oblastní inspektorát České inspekce životního prostředí v Hradci Králové se obrátil se žádostí o spolupráci na obecní a městské úřady Královéhradecského a Pardubického kraje. Z dopisu vyjímáme podstatnou část.

Česká inspekce životního prostředí, jako příslušný orgán veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství dle ustanovení § 71 písm. d) a § 76 zákona č. 185/2001 Sb. o odpadech a o změně některých dalších zákonů v platném znění, dozírá, jak jsou právními osobami a fyzickými osobami oprávněnými k podnikání dodržována ustanovení právních předpisů v oblasti odpadového hospodářství. V rámci přeshraniční přepravy odpadů je inspekce oprávněna provádět kontroly na místě vzniku odpadu, u oznaovatele a příjemce a na hraničních přechodech.

S ohledem na situaci, která vznikla v souvislosti s přijetím nové legislativy, došlo v posledních měsících k nelegálním přepravám odpadů ze států Evropské unie na území České republiky. Odpady jsou vždy odkládány do opuštěných objektů.

Na základě výše uvedených skutečností Vás žádáme o věnování zvýšené pozornosti opuštěným objektům, které se nachází na Vašem katastrálním území. Současně Vás žádáme o neprodlené poskytnutí informací v případech, kdy bude podezření, že v opuštěných objektech či areálech na Vašem katastrálním území dochází k nelegálnímu ukládání odpadů.

Obecní úřad žádá občany, aby při podezření, že na katastru obce dochází k nelegálnímu ukládání odpadů, oznámili pracovníkům Obecního úřadu místo skládky. Obecní úřad věc prověří a případně podá informaci oblastnímu inspektorátu České inspekce životního prostředí v Hradci Králové.

Obecní úřad

**NEBOJÍTE SE, ŽE VÁM SPADNE STŘECHA NA HLAVU?
TAK NA TO JSME TADY MY!**

**ÚKLID SNĚHU ZE STŘECH
A JINÝCH RIZIKOVÝCH
PLOCH**

**PŘIJEDEME,
UKLIDÍME!
RYCHLE
A LEVNĚ!**

**VOLEJTE
NONSTOP**

721 516 552

STÁTNÍ PŮJČKY NA MODERNIZACI BYDLENÍ

Obecní úřad upozorňuje občany na možnost půjček na modernizaci bytu či domu. O půjčku lze žádat Státní fond rozvoje bydlení - Dlouhá 13, 110 00 Praha 1 nebo SFRB - Dolní nám. 9, 771 00 Olomouc. Půjčku až do výše 150.000 Kč s úrokem na 2 % je určena pro mladé manžele s dětmi i bez nich, kdy alespoň jeden z partnerů je mladší 36 let, dále pro osoby nežijící v manželství, které pečují minimálně o jedno nezletilé dítě a splňují věkový limit. Bližší informace získáte na internetové adrese www.sfrb.cz nebo na Obecním úřadu.

VÝPRAČTICKÁ FARA

únor 2005

foto: Jan Kaňka

**VÝSLEDKY TŘIKRÁLOVÉ SBÍRKY
V ÚSTECKOORLICKÉM REGIONU**

MĚSTO, OBEC	VYBRÁNO V KČ	POČET SKUPIN
Brandýs nad Orlicí	39.870,50	10
Bystřec	0,00	0
Čenkovice	3.220,50	1
Česká Třebová	218.507,50	41
České Libchavy	12.634,00	6
Dolní Čermná	27.142,00	7
Dolní Dobrouč	64.634,00	16
Dolní Libchavy	15.440,50	4
Hejnice	4.065,00	1
Hnátnice	17.222,00	6
Horní Čermná	17.722,50	8
Horní Heřmanice	21.299,50	3
Horní Sloupnice	32.813,00	11
Choceň	101.772,00	28
Jablonné nad Orlicí	64.285,50	25
Jamně nad Orlicí	13.280,50	4
Králíky	28.590,50	5
Lanškroun	138.981,50	34
Letohrad	129.846,00	34
Lichkov	7.620,00	3
Lišnice	16.894,00	4
Lukavice	29.062,50	12
Mistrovice	18.802,00	4
Mladkov	8.133,00	4
Nekoň	26.316,00	6
Orlíčky	3.560,00	1
Petrovice	6.299,50	1
Písečná	11.396,00	3
Šedivec	9.871,50	2
Ústí nad Orlicí	129.090,50	32
Verměřovice	9.615,00	3
Výprachtice	22.797,00	5
Vysoké Mýto	64.556,50	15
Žamberk	26.756,50	5
Kláštevec nad Orlicí	5.296,00	1
celkem	1,347.393,00	345

SPOZ oznamuje

*S jarním sluníčkem
Zdraví a sílu a pohodu v duši*

V březnu budou oslavovat

- Marie Klímošová** Výprachtice 173 **70 let**
- Anna Skalická** Výprachtice 391 **91 let**
- Barbora Vondrová** Výprachtice 38 **92 let**

Vítej mezi námi

10. ledna se narodil **Jan Chromec** Výprachtice 110

VÝPRACHTICKÁ ZIMA V ROCE 2006

únor 2006

foto: Jan Kaňka

Pro úsměv(?) všedního dne...

VÝPOMOC SE BLÍŽÍ

Dobrou zprávou pro občany je zjištění, že na východním okraji obce se nachází levná mechanizace, která by mohla pomoci se včasným zimním úklidem obecních komunikací tak, aby byly v případě potřeby přístupné vozidlům záchranné služby či vozidlům hasičským, dále s úklidem sněhu na autobusových zastávkách nebo s odklizením hromad sněhu v centru obce. Špatnou zprávou je, že v únoru zima zpravidla ještě neodchází a dostupná mechanizace pro výpomoc je „prý“ drahá.
Na závěr však dobrá zpráva pro všechny občany - je historicky doloženo, že dosud vždy po zimě nakonec přišlo jaro a mechanizaci na výpomoc vlastně nebudeme potřebovat.

únor 2006

text a foto: Jan Kaňka

PŘETĚŽKÝ JE ŽIVOT ZASTUPITELE

Dovolte nám, abychom Vám odcházející zimu „odlehčili“ předložením následujícího desatera zastupitelstva:

1. *Občan má vždy pravdu.*
2. *Zastupitelstvo je od toho aby se staralo.*
3. *Když se zastupitelstvo stará, občan pomlouvá.*
4. *Když se zastupitelstvo nestará, občan nadává.*
5. *Když projevuje zastupitelstvo zájem na udílení pořádku jsou despotové a dělají naschvály.*
6. *Když nechává věcem volný průběh, je k ničemu.*
7. *Když chodí do hospody, jsou opilci.*
8. *Když nechodí do hospody, straní se lidu.*
9. *Když říkají pravdu, jsou hulváti.*
10. *Když chodí do kostela, jsou pánbíčkáři a když nechodí do kostela, jsou neznažbozi.*

Zkrátka není na světě člověk ten, aby se zavděčil lidem všem. Proto na výtky nedbejme a úřad svůj s chutí a láskou i nadále vykonáváme.

Víme samozřejmě, že ve Výprachticích nikdo na zastupitelstvo nenadává ani jej nepomlouvá. Pokud by se však v tomto desateru někdo výjimečně přesto našel, věříme, že nám odpustí a zachová nám alespoň malinkatou přízeň s tím, že se za veškerá tato protiventství omlouváme.

S pozdravem

Zastupitelstvo obce

**Kulturní Centrum
LANŠKROUN**

NE 5. března v 15⁰⁰ hodin

PIRÁTSKÁ POHÁDKA
lanškrounský zámek
Divadlo MRAK Havlíčkův Brod

ÚT 7. března v 19³⁰ hodin

lanškrounský zámek
181. abonentní koncert KPH
SAX & PIANO DUO
Laura Vlková - klavír
Roman Vojtěšek - saxofon

ST 8. března v 19³⁰ hodin

lanškrounský zámek
SMÍŠENÉ (PO)CITY
komedie plná ozdravujícího humoru
Jana Hlaváčová, Petr Kostka a další
Režie: Luděk Munzar

ÚT 14. března v 19³⁰ hodin

lanškrounský zámek
179. abonentní koncert KPH
VEČER POEZIE S HARFOU
odložený koncert ze 17. ledna 2006

ST 15. března v 19³⁰ hodin

lanškrounský zámek
NA MOTOCYKLU K BAJKALU
cestopisná reportáž Ing. R. Jirků

ÚT 21. března v 8¹⁵ a 10⁰⁰ hodin

lanškrounský zámek
O PALEČKOVI
Malé divadlo Praha

ST 22. března v 19³⁰ hodin

lanškrounský zámek
**ROBERT KŘEŠŤAN
A DRUHÁ TRÁVA - 15 LET**
Luboš Novotný - dobro
Emil Formánek - kytara, mandolína
Petr Surý - kontrabas
Luboš Malina - banjo, low whiste,
klarinet, tarogáto
Robert Křesťan - zpěv, kytara, mandolína
Jubilejní blue-grassová formace světové
třídy opět v Lanškrouně.

Valteřické zajímavosti**VALTEŘICKÉ CHALUPY A KOSTEL POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE VE VALTEŘICÍCH**

konec ledna 2006

foto: Jan Kaňka

VALTEŘICE – VESNIČKA POD HOROU BUKOVOU

Naučit se dívat na krajinu kolem hory Bukové, rozumět její krásě, to je srdcem k ní se přiblížit, pochopit a prociťt její krásu je velmi těžké. Kdo to dokáže, zamiluje si tento kraj po celý život.

V roce 1941 napsal Konstantin Biebl v dopisu Marii Kvapilové z Valteřic:

„Ty také pak opustíš své sněhy a lesy, myslím, že jedle u Vás si šeptají leccos nového a že přinesou na jaře všelijaká radostná překvapení.“

Tak popisoval Valteřice známý básník. Nebyl však sám, kdo ve svých dopisech či knihách psal o Valteřicích. V knize „Pod Suchým vrchem“ v části „Pod Horou Bukovou“, popsal profesor Josef Simon v roce 1927 Valteřice velmi výstižně.

„Přes úbočí Bukové hory dostaneme se do nefalšovaného kraje dosti daleko od dráhy a výletních hostinců. Hory se tu sladce modrají před námi a polní cesty stoupají do vrchů. Smutnou horskou vsí, zádušně ležící ve stínu a chladu hlubokých lesů, v dlouhém úzkém úvalu jsou Valteřice (Neudorf). Samoty, skupiny samot a mnohá stavení jejich jsou roztroušena až na svah hory Bukové. Když zavládne tu majestát tuhé zimy, jsou odloučení lidé v samotách na kolik měsíců od světa.“

V knize „Výprachtice 1304 - 2004“ popisuje Jan Vogel Valteřice podle svých životních zkušeností. *„Okolí je zde romantické, hornaté a zdejší půda, až na malou část je kamenitá a málo úrodná. Právě pro tuto neúrodnost půdy a žádný průmysl byl celý tento kout charakterizován lidovým rčením - začátek kamení a konec chleba.“*

Když pan učitel Václav Zdeněk Hackenschmied v 30. letech minulého století sbíral v našem kraji báchorky, báje a pověsti tak neopomenul ve své knize „Na besedě“ zaznamenat báchorky z Valteřic - O tkalci, O strašidlech a také zde zmiňuje Cikánskou tůň. S uvedenou tůň souvisí také doposud nepublikovaná povídka, kterou si zapsal strýc Wilheml Vogel. Svůj příběh spojil s nadpřirozenou bytostí hastrmanem a tuto povídku nazval „Hastrmanské povídky“.

Uvedené ukázky, to je jen malá část pramenů. Tu a tam, v některé knihovně nebo archívu, jsou ukryty další a teprve čas nám později poodhalí průběh událostí, které nám nyní zůstávají skryty.

HASTRMANSKÉ POVÍDAČKY

Voni tenkrát byli lidi pověřiví. V hastrmana věřili myslím všichni. Sám jsem slyšel, jak mlynářskej dodýnek - a ten by býval za celý svět nezelhal - nám několikrát vypravoval, jak byl jednou večer u valteřického potoka pod mlýnem. A jak si tak vykračoval po břehu, najednou uviděl hastrmana, jak se houpe na vrbě. Jak dodýnka zmerčil, žbluňk do tůňky.

A to když se topil myslivecký mládenec v tůni pod mlýnem, to ještě mlýn patřil Kubešovým, tak lidi vypravovali, že prý ten samej den přišel do hájovny takovej mladej pán, do zelena oblečený, podíval se kolem a šel zas pryč. Že mu prý kapala z levého šosu voda, to prý byl taky hastrman.

No, kolik mě mohlo být tenkrát let, myslím, že tak třináct, šel jsem jedno ráno na ryby. Chytil jsem je do rukou v potoce na konci Valteřic, pod tím velikým kamenem kousek od mlýna.

Skočil jsem do hluboký tůňky, potopil jsem se a vytáhl rybu. To byl tedy kus, mohla mít tak půl metru.

Chtěl jsem ji vynést. V tom jsem cítil jak mě pod nohama pleskají ještě další ryby, tak jsem nelenil a rybu jsem si dal do pusy. Do každé ruky jsem čapl menší rybu a šel jsem je položit na břeh.

A jak tak lezu z vody, šly k potoku nějaký ženský ze spodního konce Valteřic s prádlem. Tady je pěkně měkká voda a tak se v potoce dobře pere. Taky šla s nimi Hanule - do Valteřic přišla někde z Moravy. Jak mě uviděla, myslela, že jsem hastrman a začala křičet:

„Vidíš ho, potvoro! Viděli ste, jak měl v te čoni rebu a jak žbluňk do tůňky?“

Slota celá dolekaná začala řvát. A ženský prý: „Chval každý Ducha Hospodina!“ A úprkem utíkaly směrem k mlýnu. Jen jsem slyšel jak Hanule křičí: „Debyste se vohlidle, je s vama zle!“ Ale já jsem napřed nevěděl, že mně mají za hastrmana. To mě napadlo teprve, když jsem je viděl tak letět. Zavolaal jsem na ně, aby se nebály, ale ženský se ani neohlídly a fofrem utíkaly i ta tlustá Franc-Marii běžela jak srnka. Dal jsem si prsty do pusy a piskl co mi síly stačily. To jste měli slyšet. To byl fičák jak křičely, jen té kytle jim vlály.

Co jsem měl dělat? Nechal jsem je být a šel jsem dál chytat ryby. Když jsem potom přišel domů, tak toho byla již celá vesnice a druhý den ve škole nám pan řídící učitel povídal pěkný pohádky o hastrmanech, strašidlech a trpaslících ve Valteřicích.

Wilheml Vogel: Poznámky o Valteřicích, Neudorf 1939, překlad a úprava textu Jiří Vogel

Den učitelů - 28. březen

JAN AMOS KOMENSKÝ

Veliký Čech, zakladatel pedagogie, učitel národů. Byl pronásledován a musel se odebrat do vyhnanství. Učil národy a neměl nad sebou školního inspektora. Když šel do vyhnanství, políbil rodnou zem a pravil si, že jde jen na nové učitelské místo.

Jan Amos Komenský se narodil 28. března 1592 v jedné moravské obci. Jeho otec byl mlynářem a náležel, jako mnoho tamějších obyvatelů, k velkému

hnutí Českých bratří. Komenský vychodil elementární školu Českých bratří a přišel teprve v šestnácti na školu latinskou. Jeho vynikající schopnosti daly podnět bratrské obci, aby ho na svůj náklad - rodiče mu zatím již zemřeli - poslala na protestantskou akademii v Herbornu. Po skončení studia v Herbornu odjel Komenský do Holandska. Svá studijní léta ukončil na universitě v Heidelbergu.

Dílo Komenského je všeobecně známé svými úvahami o metodě od smyslového vnímání přes myšlení k náboženské víře. Chápal svět jako školu života a život jako ustavičný proces sebevzdělávání, ale jeho osobní život tak známý není.

Při pročítání několika knih jsem poznala, jak blízko byl J. A. Komenský spjat s krajem kolem nás. Po návratu do vlasti po skončení studií převzal vedení školy v Přerově. V tuto dobu se také seznámil s Magdalenou Vizovskou, která se narodila kolem roku 1600 v domě „Pod podlouhým“ v Zábřehu na Moravě. Její otec, Burian Vizovský, byl vrchnostenským duchovním Českých bratří a měl na zábřežském náměstí a v Moravské Třebové zlatnickou dílnu. Magdalena Vizovská přinesla do manželství nejen značné jmění, ale i přednosti ducha a srdce. Sňatek byl uzavřen v Přerově před odchodem Komenského do Fulneku, kde mu byl svěřen úřad duchovního. Manželství trvalo jen pět let, neboť krátce po útěku z Fulneku do Přerova zasáhla manželku Magdalenu i jejich dva syny morová rána.

V tuto dobu se Českým bratřím vedlo velmi zle a v zemi České nebylo moc míst, kam se mohli uchýlit. V důsledku rekatolizace docházelo k emigraci obyvatelstva z měst a vesnic. Ti, kteří

se nemohli nebo nechtěli vystěhovat, byli nuceni k přijetí víry římskokatolické. Uvádí se, že svou vlast opustilo 36.000 rodin, mezi nimi 158 rodů panských a rytířských. Jednota českých bratří se udržela v Brandýse (dnes Brandýs nad Orlicí) na panství Karla staršího ze Žerotína (1564 - 1636), tamějšího rodáka, vzdělaného českého bratra, místopředsedy markrabství moravského, státníka doby předbělohorské. Sem se uchýlil po útěku z Fulneku i Komenský, kde našel sňatkem s Marií Dorotou Cyrillovou, dcerou seniora konsistoře podobojí, nejenom nový domov, ale i na čas klid pro svoji práci. Komenský zde žil pod ochranou mocného šlechtice, jehož statky nepropadly po Bílé hoře konfiskaci. Dočasné pevné postavení Karla ze Žerotína umožnilo poskytnout na svém panství azyl mnoha dalším kněžím podobojí. Komenský zde vytvořil filozoficko-náboženská díla Hlubina bezpečnosti a Labyrint světa a ráj srdce, věnovaný ochránci Karlu staršímu ze Žerotína, doplňovaný a prohlubovaný v pozdějších letech novými kapitoly. Nelze ještě přehlédnout jednu skutečnost, kdy Komenský se ujal sirotka Petra Figuluse, který byl rodákem z Jablonného nad Orlicí. Tohoto vychoval a později mu dal svoji dceru Alžbětu za manželku.

Když císařský patent z roku 1627 konečně vypověděl všechny nekatolické poddané ze země, nalezla část Jednoty českokobratrské a s ní i Komenský útulek v Polsku, v městě Lešně. Ve stejném městě byl Komenský roku 1648 zvolen biskupem Jednoty českokobratrské. Roku 1656 utíká z Lešna a nalézá nový domov v Holandsku, kde ve městě Amsterdamu mu bylo dopřáno provést alespoň některé své plány. Komenský zemřel 15. listopadu roku 1670.

Při získávání materiálu k diplomové práci jsem měla možnost poznat osobně pana Jaroslava Tušlu, bývalého ředitele Základní školy ve Výprachticích. Ten mi při jednom setkání povídal o historii Obecné školy ve Výprachticích. Vyprávěl mi o „Stromkové slavnosti“, která se konala 1. května v roce 1906. Žáci Obecné školy ve Výprachticích, společně s učitelským sborem, zasadili v blízkosti školy několik stromů, mimo jiné vysadili také několik lip na počest významných osob českého národa. Jedna z nich potom nesla jméno po Komenském.

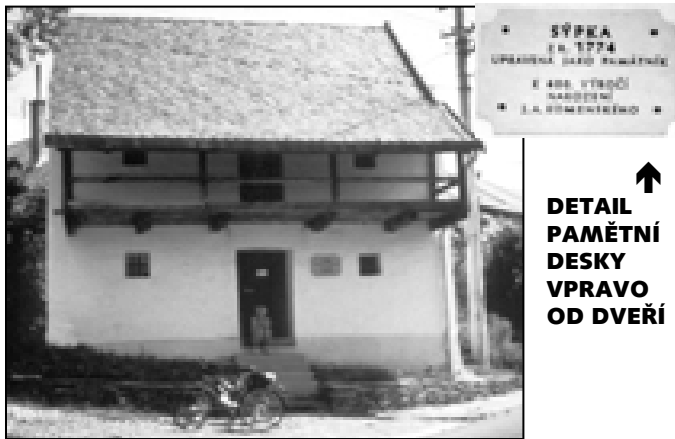
Přes tři sta let uplynulo od doby, kdy J. A. Komenský, veliký syn moravské země a českého národa, psal své knihy o výchově a vyučování. Svět se od té doby podstatně změnil. Osudy lidí určují jiné síly, ale odkaz Komenského zůstává. Tradice se mají ctít, proto je pro učitele významným dnem 28. březen.

Hana Katzerová

NĚKOLIK ÚDAJŮ ZE ŽIVOTA J. A. KOMENSKÉHO

Místo narození J. A. Komenského není známé. Jeho rodiče však pocházeli z obce Komňa nedaleko Bojkovic v okrese Uherské Hradiště. Snad i jméno Komenský je odvozené od názvu této obce. Do Brandýsa nad Orlicí přišel v roce 1622 a v roce 1625 žerotínské panství opouští, odchází do Podkrkonoší a v roce 1627 do ciziny. Sňatek s Dorotou Cyrillovou byl uzavřen 3. září 1624 a smlouva, zapsaná v knize smlouvaných smluv na listu LXVII, je nepochybným dokladem o pobytu Komenského v Brandýse nad Orlicí. Sporným zůstává, kde Komenský v Brandýse pobýval. Podle kroniky města Brandýsa se lze nejspíše domnívat, že žil v dřevěném podsklepeném stavení na levém břehu Orlice v místě „Pod Klopoty“, kde mu byl 5. září 1865 odhalen pomník. Pokud pojedete vlakem z Ústí nad Orlicí směrem ku Praze, uvidíte pomník po chvíli jízdy za zastávkou Bezdruví vlevo ve směru jízdy.

J. A. Komenský je pochován v Naardenu v Nizozemsku.

OBRÁZEK Z OBCE KOMŇA

Tato místa jsme navštívili o dovolené v roce 1999.

Text a foto Jan Kaňka

Romantické hory Orlické**ČUNDREM, ŘÍJNOVÝM SLUNCEM...***(Pokračování z minulého čísla VN.)*

K ránu jsem se opakovaně probouzela. Vlastně už brzo jsem byla vyspaná a ono ne a ne se rozedníť. Noc byla chladná, to bez pochyby bývá, když je noc jasná. I mě chlad občas prověřil, jestli na něj mám či ne. Vždycky jsem ten souboj vyhrála spán-

NERATOV - ZŘÍCENINA BAROKNÍHO KOSTELA

Vzácná barokní stavba z počátku 18. st. vyhořela v roce 1945, v 90. letech 20. st. byly započaty záchranné práce.

červenec 2001

foto: Jan Kaňka

kem. V mém spacáku bylo teplo, ale zvenčí byl mokřý, to jak jsem si do něj ve spánku funěla. Také stan byl omrzlý už od večera. Najednou bylo opravdické ráno. Posadila jsem se a hbitě vyskočila, abych přivítala nový den. A hlavně, abych nemusela vytírat. Býval by to veliký úklid. Po návratu jsem vyndala vaňič a uvařila polévku. A teď si tu ležím ve spacáku, a mám před sebou tu voňavou, jedinečnou a hráškovou polívku a moc mi chutná a nádherně mě hřeje, zatímco venku duje ten opravdový, silný, podzimní vítr. Směji se a říkám si: „Táňo, tak takhle chutná svoboda.“ Mezitím vítr spěšně rozhnal oblaka a na nebi se rozsvítilo slunce. Přišlo se pozdravit i se mnou, i když pak v průběhu dne ještě svůj kukuč několikrát schovalo a na místo něj zadul severák. Bylo tu však se mnou když jsem balila. Ještě jsem v bystřině nabrala vodu a rozloučila se s loukou a vydala se k silnici.

Na jízdním řádu v autobusové zastávce jsem vyčetla, že do oběda nic nejede, což mě ale tolik nevadí. Půjdu do Neratova „po svejch“, po téhle lesní a lužní silnici, která kopíruje Divokou Orlici. Tento můj nápad se ukázal jako ten nejlepší. Šla jsem tím chladným ránem, teple oděna, na zádech svůj dům a před sebou les všech barev. Napravo i nalevo lesní brány do průhledů z oranžových buků, a tam dál, ta divoká řeka ve svém oudolí. Na nebi modrá a na lukách zelených roztroušené orlické chalupy, ovce a koně. Cesta to byla nade vše nejkrásnější. Do Neratova sedm kilometrů, a každý z těch koutů přírody nabízí jiné kouzlo. Na levé straně otevřelo se pro mě krásné a široké údolí Orlice. Tady je ještě říčkou, ale v jamách měsíčních a silných deštích jistě nezná své hranice. Nasvědčují tomu mokřady nad břehem se žlutou lehlou travou, nad nimiž zvedají se kopce a stráně břízou porostlé. Toť Polsko. A dole na ceduli: Pozor, státní hranice prochází středem řeky. Tak daleko sice nedohlédnu, ale takových cedulí jsem v životě už viděla, bo naše země není veliká a proto skoro vždy na nějakém tom

OLTÁŘ V NERATOVSKÉM KOSTELE

červenec 2001

foto: Jan Kaňka

čundru k nějaké takové dojdou. Za to máme zemičku krásnou a mnou milovanou.

Před Neratovem jsem si do čutory nabrala vodu a konečně - Neratov. Je poledne a já jsem si slíbila, že se tu najím. A právě to, co jsem si ještě ráno uvařila na ohni, na to se těším. Je to velká porce pro takovou holku jako jsem já, no ale co, třeba to spojím se svačinou. Kuskus a těstoviny s cibulí zapíjené vodou. V autobusové čekárně mi chutnalo naprosto úžasně. Lžíci po lžíci, až na konec. Dokonalá chuť vydařených čundrů, ohněm a láskou k přírodě. Vůni větru a slunce. Ještě pro zahřátí čaj a vyrazím okolo hostince po modré vzhůru na Hadinec.

Při šlapání vzhůru se začaly projevovat známky lenosti, ale jen do té doby, než se přede mnou objevily další krásné bukové lesy v zářivých podzimních barvách a tráva spásaná koníky a mé kroky musely na chvíli zastavit, aby se oči mohly pást taky. Nahoru to byly nejvíc dva kilometry, ale já tam dospěla až o hodinu. To ta rozmanitost porostu mě nenechala spěchat. Listí šustilo pod nohama a najednou jsem nahoře a tady takovej fičák, že nemít čepici, tak mi snad sebere čupřinu. Další rozhled na iluzi i věčnost, toť na zemi a nebe. K nezaplacení. Údolí Hadince a Polomský kopec, roztroušené barvy podzimních stromů a Polsko. Kolem kaple a dvou křížků malebnou pěšinou dolů na rozcestí čtyř cest. Vrhám se po široké zelené cestě zdobenou podzimní travou, dolů kolem Hadince, a jsem ráda. Ráda pro každý můj krok, ráda za ten dnešní den. Zastavuji nad potokem, pozoruji ten žlutý javorový lístek v mechu na kameni pod vodou. Kontrasty temně zelené a čajové barvy podzimu. Hlásali odpoledne když jsem si na louce nad potokem sedla do trávy na svačinu. Pravda byla ta, že od velkého jídla uplynuly jenom dvě a půl hodiny, jenomže mě honí mlsná; takže ke svačině byly sladkosti. Nu což? Člověk si tu svobodu musí čas od času osladit. „A, že je tady krásně?“

(Pokračování na straně 9.)

Romantické hory Orlické**ČUNDREM, ŘÍJNOVÝM SLUNCEM...***(Pokračování ze strany 8.)*

A potom mně a můj batoh nesly nohy dolů ku bartošovické silnici, alejí javorovou a lipovou, okolo křížku a dřevěných hrázdní. Do Bartošovic už jen dva kilometry.

Vykračuji si odpočinkovým tempem. Pro mě tu bylo krásné, pohodové, slunečné odpoledne, i přesto, že většina národa prožívala tuto chvíli ryze pracovně. Já jsem si vědoma daru kterého se mi od Boha dostalo, a to, že se má práce snoubí s toulkami po kopcích. Za to mu navždycky vděčím. A cíl tohoto výletu je nabrat zemskou sílu; bez ní totiž nemohu nic. A tak jdu po silnici a kochám se pohledem vlevo, kopce nad řekou a lučiny na polské straně, barevné stromy při silnici a nebe, střídavě modré a obláčkovitě, vítr čerstvý a slunce vzdálené. Rozhlédla jsem se po té krajině a udělala si dobře na duši. Za zády v zátočině nechávám kostelík, připomínající mi ten nad Otavou - ten Svatého Mořice.

Do Bartošovic mi to trvalo snad hodinu. Ne a ne nasytit se té rozmanitostí. Kdybych šla stále jen hřebenovkou, jistě bych se nesetkala s těmito kouty. Orlické hory a kopce jsou krásné, ziskaly si moje srdce. Dá se říct, že i já už znám to jejich - a nehodlám v tom přestávat. Po chvíli bloumání a ptaní se, dorazila jsem k velmi příjemné chaloupce, kde dneska budu spinkat. Ťuk, ťuk... anó, ozvalo se rozvážně. Že prej mám jít dál. Vešla jsem dovnitř a ta paní byla ze mně „mírně“ v šoku a přiznala to. Že prý v sezóně mívá plno, ale mimo sezónu? A sama holka? A s takovým špalkem na zádech? A na čundru? Ujistila jsem jí, že si z toho nemusí dělat velkou hlavu, že kdyby byla moje příbuzná, byla by v permanentním šoku, bo já jsem holka, která nezapadá do žádné škatule a moje časté, originální a přírodní nápady často lidstvo dovádí k lehkým, ale i závažným šokům. Chvilku na mě ještě koukala, ale pak se usmála a vzala mě nahoru.

„Tady je koupelna a tam vé-cé, a tady do toho okna ještě v půl šesté svítí slunce.“ „Jéé, to je prima“, volám radostně, „líbí se mi tu!“ Teplo, podkroví v chaloupce a koupelna s výhledem na zástup staletých bříz. No, prostě je tu všechno nej, a za své pohodlí si klidně zaplatím. Jenom kdyby tu byl ten jediný, co má moje srdce rád, co mi je s ním dobře. Výlet do krámku s potravinami mi zase ještě víc zvednul náladu a to nejen proto, že jsem doplnila své skromné zásoby o pořádnou hroudu sýru a sušenky, ale také proto, že mě při zpáteční cestě hřálo večerní slunko a já si to jeho teplo co nejvíc schovala pod kožíšek. To aby mě hřálo v přicházející době „ledové“.

Probudila mě půl sedmá. Po horké snídani balím a vyrážím do příšerného kopce, naštěstí nebyl tak táhlý jak se zdálo a odvedl mě okolo kravinců až k lesu. Dál už jsem šla po pěkné široké

BARTOŠOVICE V ORLICKÝCH HORÁCH

září 2002

foto: Jan Kaňka

cestě s výhledem na orlickou hřebenovku. Ale protože bylo deštivo a zakaboněno, celá byla v mlze. Co naplat? Jdu dál k Zemské bráně. Vykračuji si Jiráskovou cestou Klášterskou alejí, která je lemovaná smíšeným barevným porostem, ale i podrostem a nespočtem hnusných a odporných bunkrů. Volám, že to jsou hnusoty hnusný a kdo se má na tu hnusotu koukat?! Takhle jsem si pokřikovala v tom lese, když mi cestu zrovna zkrížili dva houbaři, že prý kvůli houbám sem dnes ráno přijeli až z Prahy. Ale že asi nerostou. Že prý zatím našli jen dvě kančí h...a. „Tak to Vás obdivuju pánové, já kančí h...o ještě nikdá nenašla a to po lese chodím už hezkou řádku let.“

Zataženo a fičák. Aspoň, že neprší, říkám si. Na Zemskou bránu, jsem došla kolem poledne. A teprve teď začala krása dnešního dne. Divoká Orlice si zde rází cestu mezi skalami a balvany, na kterých jsou spadané oranžové listy buků. Začala jsem se radovat, když mě zrovna přepad takovej hlad, že jsem málem upadla. Ale radovala jsem se z toho, že mám v kastřílku navařenou rýži s cibulí. Tolik mě chutnala, že se mi v puse od toho hromadily sliny, jako kdybych zrovna cucala bonbón. A tak si pochutnávám na každém soustu (já totiž rýži miluji) a koukám na vodu a poslouchám její píseň, vítr ve větvích mých a našich předků. Mňam, to bylo dobrý! Jistě je to tu za slunce krásnější, jenže já to tu jinak neznám než dnes, proto se mi tu líbí moc - i v tom dnešním počasí. Prostě tak, jak to tu je. Vybíhám po skále nahoru a pokračuji nad řekou. Často zastavuji a fotím a těším se, až na to budeme koukat všichni a sdílet tu radost z prožitku. Další, moc pěkné zastavení, je Pašerácká lávka co mě převedla na druhý břeh. Seskupení buků, řeka a balvany. Skály a smíšený les. Cesta po jehličí. Propašovala jsem si odtud pod kabátkem vůni lesa, píseň vlnek a peřejí, slunce i chlad, zimní oblohu, osamění i radost. Všechno to bohatství, které jsem na téhle cestě posbírala. A díky za něj Bože.

Táňa Mikušová

HASIČSKÁ ZBROJNICE SDH KOBURK, sobota 11. března 2006 v 18³⁰ hodin
cestopisný večer s promítáním diapositivů

Z KLÁNOVIC PŘES POBALTSKÉ REPUBLIKY A FINSKO K BARENTSOVU MOŘI

O svém nevšedním dobrodružství vám přijde vyprávět
Táňa Mikušová z Dolních Heřmanic.

Ze zápisníku ornitologa

O STAVU PTÁKŮ NA ČESKÉM NEBI V ROCE 2005

(Pokračování z minulého čísla VN.)

Za okny se usmívá sluníčko a i přes velké mrazy je ve vzduchu cítit začínající jaro. Však je již na čase. Už to táhne ven do přírody za prvními květy bledulí a talovínů, ale i za prvními tažnými ptáky. Přiletí nejdříve skřivani a špačci, konipasové, červenky, modráčci a na rybnících ožíví vodní hladinu naše a severské kachny vracející se na svá hnízdiště. To je impuls k prvním výpravám za pozorováním ptačích návratů. První špačci přilétli koncem února a 4. března již vesele zpívali u budek. Špačky většina zahrádkářů moc rádi nevidí, konečně i já je v době zrání ovoce na zahradě proklínám, ale to neznamená, že jim neumožníme vyvedení nového pokolení v budkách na zahradách.

Ornitologická stanice vyhlásila pro kroužkovatele špačka sledovaným ptákem roku a tak se jej letos budeme snažit v co největší míře kroužkovat jak na hnízdech mláďata, tak i chytat většinou na společných nocovištích v rákosinách rybníků. Špačci mají tu zvláštnost, že nocují společně a tak se jich do rákosin slétne často i několik desítek tisíc kusů. Obloha je při jejich přeletu černá od množství přilétajících ptáků. Odchyt bývá dosti náročný, neboť se do sítí neskutečně zamotají a na jejich vyproštění je zapotřebí větší počet pomocníků. Náročnost akce ztěžuje skutečnost, že nocují v rákosí, kde je často po pás nebo i více vody, ale ornitologové se nezaleknou ničeho a jdou do toho s chutí. Copak, nyní se používají vysoké „brodáky“ boty, ale dříve jsme s bratrem chodili na chytání špačků jenom v kečkách a na ochranu nohou byly obyčejné modráky. Nejhorší bylo, když se do kecky dostal brouk potápník, ten škaredě kouše a než se sundala kecka, tak se člověk tzv. „smíchy neudržel“. O zdraví pak šlo v místech výskytu „koňských pijavic“. Ty se přísály na nohu a sály krev jak upír. Z nohy je nebylo možné nijak odtrhnout a tak bylo jediné řešení - brácha byl kuřák a tak každou pijavku cigaretou připálil a ta se potom pustila. Pijavice se pustila, ale horší bylo, že krev z nohou valila z míst přísátí dál. Člověk se cítil jak v nějakém filmovém hororu - inu, byly to těžké začátky kroužkovatele, ale jak se říká, „každá sranda něco stojí“. Loni dostalo kroužky 106 špačků. Prezентuje to 7 mláďat ve dvou vyvěšených budkách a 99 létajících na moji zahradu na třešně, hrušky, jablka a na podzim na víno. Jelikož se špačkové po odletu na jih soustřeďují v tisícových hejnech na vinicích a jiných jižních plodinách, tak se zde masově likvidují. Chodí odtud poměrně dosti zpráv o jejich tazích na jih. Víím, že se o podobné likvidaci špaččích náletů uva-

žuje i v naší republice. Doufejme, že naši zákonodárci budou rozumnější, než naši vzdálenější sousedé a podobný zákon sněmovnou neprojde. Vždyť do přírody patří každý živý tvor a „člověk rozumný“ se někdy opravdu chová nerozumně. Špačky jsem více jak 40 let nekroužkoval, neboť se říkalo, že se o nich vše podstatné ví, až teprve nyní se opět s nimi začalo počítat pro další výzkum. Celkem jsem okroužkoval 1900 špačků, z toho bylo více než 1300 mláďat na hnízdech. Ze zahraničí přišlo 29 zpráv o jejich dalších osudech. Nejdále to bylo z Maroka ve vzdálenosti 2350 km. Z Afriky ještě přišly dvě zprávy z Alžír, například špaček chycený na nocovišti na Krátkém rybníku u Lanškrouna 13. května byl nalezen mrtev za 9 měsíců v Beni-Yeni v Grande Kabylii. Po jedné zprávě přišlo z Polska a Německa. Čtyři zprávy přišly z Francie, devět z Itálie a nejvíce jedenáctkrát ze Španělska. Zajímavá zpráva přišla o špačkovi okroužkovaném 15. května 1965 v nocovišti rybníka Krátký. Byl chycen do sítí v období 10. až 12. prosince 1967 v provincii Cordoba v místě zvaném Aguilar de la Frontera ve Španělsku. Ve většině těchto států se špačci přímo hubí dokonce i za použití chemických postřiků. Je s podivem, že i přesto hodně špačků přežije a přiletí nám zazpívat svou jarní píseň.

Na rok 2006 vyhlásila Česká společnost ornitologická ptákem roku našeho největšího dravého ptáka - orla mořského. Po jeho znovuvysazení do naší přírody se stavy orlích hnízd v Čechách zvýšily až na nynějších více než 20 hnízdících párů. Orel mořský je náš největší zástupce z orlů. V rozpětí má až 2,5 m. Při letu působí mohutným dojmem, plachtí klidně a tělo v letu tvoří kříž. Žije na velkých vodních plochách jižních Čech a Moravy. Potravu tvoří hlavně ryby a různí savci, nepohrdne ani mršinou. Patří mezi kriticky ohrožené druhy a proto je u nás přísně chráněn. Přesto se i dnes vyskytnou nezodpovědní lovci, kteří si na něj vystřelí. Závěrem bych rád popřál čtenářům Výprachtických novin pevného zdraví, aby se mohli pokochat zpěvem našich milých opeřenců a pookřát krásou jarních květů bledulí v Sázavském údolí, ale nejen tam.

František Štancl, Rohovládova Bělá

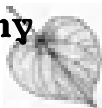
PODĚKOVÁNÍ

Manželé Anna a Josef Besperátovi již řadu let vedou Klub důchodců v naší obci. Je to práce náročná a zároveň nevďěčná. Vyžaduje hodně jejich volného času, trpělivosti a obětavosti. Na našich besedách nás seznamují s nejdůležitějšími událostmi v politice, kultuře, s děním v naší obci, ale také třeba s tím, jak pečovat o zdraví. Během roku zajistí 2 až 3 zájezdy a další jiné akce. Za toto všechno jim oběma děkujeme a do dalších let přejeme dobré zdraví a hodně pěkné pohody jak doma, tak i v našem kolektivu!

Klub důchodců

MILÝ FRANTIŠKU ŠTANCLE, JAK VIDÍŠ,
 VE VÝPRACHTICÍCH TO JEŠTĚ NA BLEDULE NEVYPADÁ
 únor 2006
 foto: Jan Kaňka

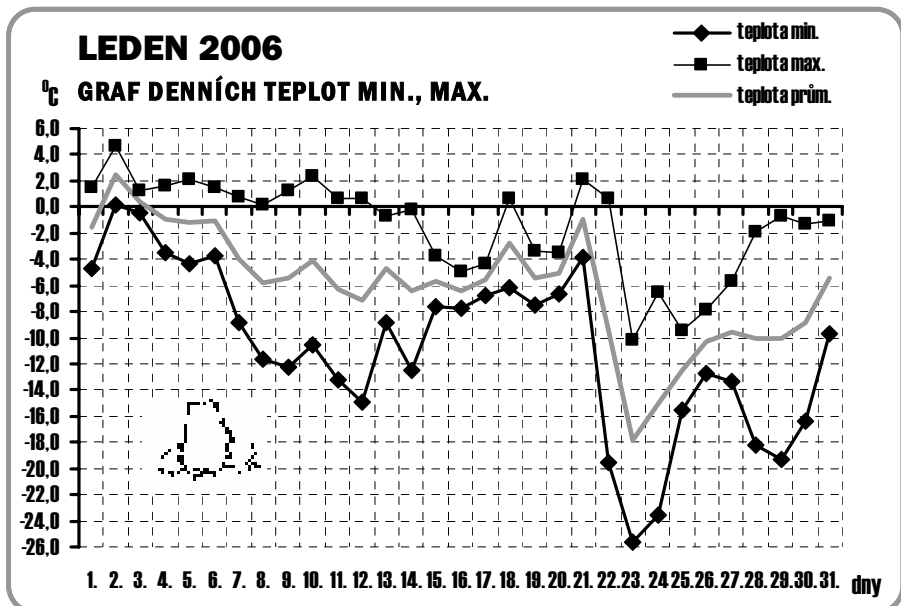

Jak bylo?

LEDEN 2006

NEJNIŽŠÍ TEPLOTA (23.01.)	-25,6 °C
NEJVYŠŠÍ TEPLOTA (02.01.)	+4,7 °C
PRŮMĚRNÁ TEPLOTA MĚSÍCE	-6,0 °C
průměrná minimální teplota	-10,6 °C
průměrná maximální teplota	-1,4 °C
teplotní rozdíl min. - max.	30,3 °C

Nový rok začal oteplením, obloha však zůstala zatažená s občasným slabým sněžením či mrholením. V průběhu první dekády min. teploty postupně klesaly, max. teploty se držely po celou dekádu nad nulou. Od 7. dne se ukázalo sluníčko a jasná obloha vydržela až do 12. ledna, kdy se odpoledne již počasí začalo kazit. Následující den již bylo zataženo nízkou oblačností a max. teploty klesly pod bod mrazu. Do konce 2. dekády zůstala obloha zamračená se sněhovými přeháňkami. V noci ze 17. ledna vydatně sněžilo a sněžení pokračovalo i přes den 18. - za 24 hodin tak napadlo cca 30 cm nového sněhu. Převážná část poslední dekády ledna byla ve znamení slunečných, avšak mrazivých dnů. Min. teploty

spadly hodně pod -10 °C, max. teploty se v některých dnech k této teplotě také přibližovaly. Poslední dva dny měsíce byly zatažené nízkou inverzní oblačností s namrazujícími mlhami. Mírně se oteplilo. Nejstudenějším dnem byl 23. leden, kdy min. teplota klesla na -25,6 °C a max. teplota vykázala hodnotu -10,2 °C. Leden byl pěkným zimním měsícem pro lyžaře, byť zejména ke konci poněkud studeným.

VÍTE, ŽE ...

... koncem dvacátých let 20. století se ve Výprachticích vyšívala výbava pro anglickou královnu?

Na zakázce od pana Liechtblaua z Valteřic pracovalo kolem 30 děvčat. Večer se vyšívalo ještě při petrolejových lampách, protože el. proud byl ve Výprachticích zaveden až v roce 1936.

... u Cinků se šila rýžová košťata, většinou na hůl? Tato činnost zaměstnávala jednoho až dva dělníky. Malý Felix sem chodil sbírat odřezky provázků.

... u Křenků se vyráběla a šila kartáčnícká výroba? Začátkem třicátých let 20. století tu našlo práci až pět pracovníků, převážně žen. Pronajaté prostory tu měl pan Nastoupil.

*Z vyprávění a z osobních vzpomínek
Felixe Smejka*

...TAKHLE TO VYPADALO V TÍRNĚ LNU?
foto asi z předválečných let zapůjčil Josef Skalický

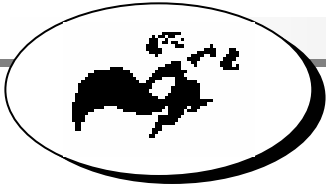

...TAKHLE SLAVILI JOSEFA V TÍRNĚ?
foto zapůjčil Josef Skalický

**...TOLIK
SNĚHU BYLO
KONCEM
30. LET
MINULÉHO
STOLETÍ
A JEZDILY
TAKOVÉ
PĚKNÉ
AUTOBUSY?**

foto zapůjčila Berta Bašková

MASOPUST S TERKOU

MASOPUST

- co to je, odkdy se slaví a jak se slaví

Jakýmsi předělem mezi zimním časem a časem probouzející se přírody je masopustní období. Nebývá každý rok stejně dlouhé. Jeho délka se určuje podle Velikonoc. Začíná vždy po 6. lednu (Tři králové) a končí v úterý před Popeleční středou, po níž nastává čtyřicetidenní předvelikonoční půst.

Český název není třeba vysvětlovat. Je to složenina dvou slov (maso a půst), která vyjadřovala následující období - tj. období střídmosti v zábavách i stravování.

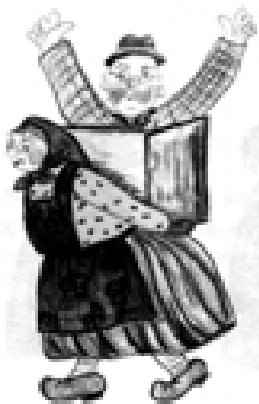
Původ této „nejdelší veselice v roce“ sahá až do dob pohanských a souvisel s oslavou končícího zimního období - předjářím a nadějí na příští úrodu, zdraví, hojnost a blahobyt. Veselí, tanec a zpěv, jídlo a pití se spoustou taškařic, legráček a přemírou bujarosti - to vše odpradávná provází masopust. Masopustní obchůzky se držely na vesnicích i ve městech, mezi chudinou i šlechtou a vrcholily v posledních třech dnech, tedy v neděli, pondělí a úterý před Popeleční středou - tzv. ostatcích.

Kořeny masopustu jsou nejčastěji ztotožňovány se starořímskými oslavami saturnálií a luperkálií. Masopustní zvyky se v jednotlivých oblastech lišily, vždy však byly velmi bujaré.

MASOPUSTNÍ MASKY

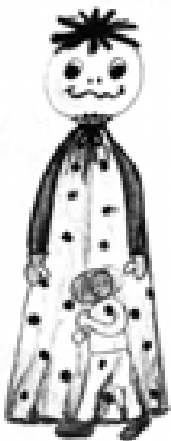
Maškara - dědek s bábou

I když jsou to dvě figury, je to maska pro jednoho. Dědek je lidská postava, bába figurína. Hlavu má z látky a je vycpaná hadříky. Tělo je ze starého svetru - rovněž vycpané, a starých vycpaných rukavic. Figurína je připevněna ke krabici, kterou má na svém těle postava dědka, nese ji připevněnou na kšandách. Krabice je samozřejmě bez dna. Dědek má na sobě oblečenou sukni a má boty jako bába.

Vysoká maškara

Hlavu tvoří bambule vycpaná hadříky, vlasy jsou z příze nebo ze sisálu. Na dvou pružích textilu jsou přišity vycpané rukavice - to jsou ruce. Šaty jsou dlouhé až na zem a uprostřed mají vystřižený otvor, který je podšitý průhlednou látkou. Otvor je umístěn na obličejí toho, kdo maškara ponese. Hlava i ruce a šaty jsou přivázány k vysoké tyči.

MASOPUSTNÍ DNY

Tučný čtvrtek (tučňák)

Je to poslední čtvrtek před masopustní nedělí, jehož charakteristickým znakem je hodování. Pověra praví: Kdo v tento den hodně jí a pije, tomu v příštím roce nebude chybět síla a zdraví. A proto se konaly oblíbené zabijačky, pekly se husy, připravovala se zvěřina a vše se notně zapíjelo hlavně pivem.

Taneční neděle

Již podle názvu je zřejmé, že tento den byl zasvěcen tanci v podobě plesů, tancovaček a krajových speciálních zábav, např. „mužovský bál“ či „babský bál“, řemeslnické plesy a masopustní reduty (plesy pro bohatší společnost). Protože zemědělské práce ještě v tuto dobu nezačínaly, byl na zábavu dostatek času. Někde tak tancovačky začínaly už v sobotu a končily až v podělí v noci. Tanečníci se velmi snažili, aby se naplnila pověra, která říká: Obilí a len bude letos tak vysoké, jak vysoko budou tanečníci vyskakovat.

Maškarní úterý

Rozpuštěný průvod masek a maškar dominoval tomuto dni. Dovážení masek leckde doplňovaly žákovské divadelní hry a spousta krajových zvyků.

*Masopust, masopust, Popeleční středa,
kdo nemá kožíšek, promrzne až běda.
Já nemám, já nemám, já se třesu mrazem,
dejte mi slaninu, zahřeju se rázem.*

*Kocour sedí ve spíži,
slaninu si obhlíží,
když mi chcete kousek dát,
musíte ho odehnat.*

*Kdybyste se ale báli,
že byste se pořezali,
vylezu na žebřík,
udělám šmik - šmik - šmik,
uříznu si kus, velký jako vůz.*

(lidová)

Markéta a Terka přejí dětem hezké jarní prázdniny

Výprachtické noviny

Ročník:10

Číslo: 2

Počet stran: 12

Počet výtisků: 400 ks

Uzávěrka: 15. února 2006

Vyšlo: začátkem března 2006

Uzávěrka příštího čísla: 15. března 2006

Vydavatel: Obec Výprachtice

Redakční rada: JUDr. Miroslav Stejskal, Jana Skalická

Redakce: Jan Kaňka, 561 34 Výprachtice 56 465391477

Vychází 1x měsíčně zdarma

Redakce neodpovídá za názory a chyby v údajích, mluvnické a stylistické chyby v příspěvcích dodaných přispivateli.

Tiskne: TG TISK s. r. o., 5. května 1010, 563 01 Lanškroun. tel.: 465 322 270/e-mail: kulhanek@tgtisk.cz

